

ዳኞች:- ሐገሥ ወልዱ

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

ነጋ ዱፍላ

አዳነ ንጉሴ

አመልካች :- አቶ ተስፋዬ ተሾመ - ጠበቃ ሲሳይ ኃይሉ ቀረቡ።

ተጠሪ :- የፌደራል ዓቃቤ ሕግ - ማርታ በቀለ ቀረቡ።

መዝገቡ ተመርምሮ የሚከተለው ፍርድ ተሠጥቷል።

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የወንጀል ክስ ሲሆን በፌ/ከፍተኛ ፍርድ ቤቱ በተጠሪ ቀርቦ የነበረው የክስ ይዘት ተከላክሎ/የአሁን አመልካች በ1996 ዓ.ም የወጣውን የኢ.ፌ.ዲ.ሪ የወንጀል ሕግ ቁ.692(1) ላይ የተመለከተውን በመተላለፍ የማይገባውን ብልፅግና ለራሱ ወይም ለሌላ ሰው ለማስገኘት አስቦ የግል ተበዳይ ወይንሸት ወርቁ የከባድ መኪና ካምፒዮ እንደተሸጠለት በወ/ሮ አልማዝ ከበደ የከባድና ቀላል መኪና ዕቃ መለዋወጫ ሱቅ ውስጥ አስቀምጣ እንዳለ ተከላክሎ ወደ ሱቁ ውስጥ የሠሌዳ ቁጥሩ ኮድ 2.35215 አ.አ በሆነ መኪና እያሸከረከረ በመምጣቱ መጀመሪያውም ከግል ተበዳይ ጋር የከባድ መኪና ካምፒዮ በብር 45,000 ለመግዛት ከመስማማቱ በኋላ ብር ላምጣ ብሎ መሄዱን እንጂ የግል ተበዳይ ከላይ የተመለከተውን ዕቃ ውሰድ ሳትለው ወ/ሮ አልማዝም የግል ተበዳይ የታለች ብላ ስትጠይቀው ከኋላዬ ናት ከፊትና ኋላ ሆነን ነው የመጣነው በማለት አሳሳች ነገር በመናገር የከባድ መኪና ካምፒዮን ይዞት በነበረው መኪና ውስጥ ጭኖ በመጥፋቱ በፈፀመው የማታሰል ወንጀል ተከሷል የሚል ነው።

በቀረበው ክስ ላይ አመልካች በመካድ የተከራከረ ሲሆን ፍርድ ቤቱ የግራ ቀኙን ማስረጃ በመስማት ክሱ በቀረበበት የወንጀል ሕግ አንቀጽ ሥር ጥፋተኛ ነው በማለት በመወሰን የግራ ቀኙን የቅጣት አስተያየት በመቀበል በአንድ ዓመት ከስድስት ወር የእስራት ቅጣት እንዲቀጣ በማለት ወሰኗል። አመልካች በተሠጠው ውሳኔ ቅር በመሠኘት ይግባኙን ለፌ/ጠቅላይ ፍርድ ቤት ያቀረበ ሲሆን ፍርድ ቤቱም ግራ ቀኙን ካከራከረ በኋላ የከፍተኛውን ፍርድ ቤት ውሳኔ በማፅናት ውሳኔ ሠጥቷል።

አሁን የቀረበው አቤቱታ በዚህ ውሳኔ ቅር በመሠኘት ሲሆን አመልካች በጠበቃቸው በኩል መጋቢት 12 ቀን 2003ዓ.ም የተፃፈ የቅሬታ ፍሬ ሃሳብ ዋናው የወንጀል ማቋቋሚያ ፍሬ ነገር የሆነው የተከለከለ የወንጀል ድርጊት ስላልተሟላ ድርጊቱ የማያስከስስ በመሆኑ፤ ዓ/ሕግ ያቀረባቸው የሰው ምስክሮች አመልካች ከጥርጣሬ ውጭ የወንጀል ድርጊቱን የፈፀመ ስለመሆኑ የማያረጋግጡ

በመሆኑ፤ አመልካች በሥር ፍርድ ቤቶች ያቀረባቸው የሰውና ሰነድ ማስረጃዎችን በአግባቡ ያልተመለከቱት በመሆኑ እና አመልካች በወ/መ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ.143(2) እና በሕገ-መንግስቱ በተሠጠኝ የመከላከል መብት መሠረት ያቀረብኩትን ተጨማሪ ማስረጃ ያለመቀበላቸው ያለአግባብ በመሆኑ የበታች ፍርድ ቤት የፈፀሙት መሠረታዊ የህግ ስህተት ታርሞ አመልካች በነፃ እንዲሠናበት የሚል ነው። ጉዳዩ ያስቀርባል በመባሉ ተጠሪ ቀርቦ መልስ የሰጠ ሲሆን በቀን 22/9/2003 ዓ.ም በ3 ገፅ የተፃፈ የመልስ ፍሬ ሃሳብ አመልካች የፈፀማቸው ተግባር ሕጉ የተረጋገጠው ፍሬ ነገር ስንመለከት በወንጀል ሕጉ የተቀመጠውን የወንጀል አላፊነቱን የሚያቋቁሙትን ተግባራት የሚያሟላ በመሆኑ፤ በዓቃቤ ህግ የቀረቡት ማስረጃዎች የተፈፀሙትን ወንጀል በአግባቡ ያረጋገጡ በመሆኑና አመልካች በመከላከያ ምስክሮቹ ያላስተባበለ በመሆኑ እና ተጨማሪ የማስረጃ ጥያቄ በተመለከተ የመከላከልን መብት በተመለከተ ቀድሞ በመከላከያዎች ዝርዝር ውስጥ የተጠቀሰ ባለመሆኑ እና ፍርድ ቤቱ የተጠየቀው ተጨማሪ ማስረጃ ነገሩን ለማዘግየት ሳይሆን ለፍትሕ አሰጣጡ አስፈላጊ ነው ብሎ ሲያምን የሚፈቅድ በመሆኑ በባሕርይው ፍቃድ እንጂ አስገዳጅ ባለመሆኑ የቀረበው ቅሬታ ተቀባይነት የለውም በማለት ተክራክሯል። የአመልካች የመልስ መልስ ቀርቧል።

በግራ ቀኙ መካከል የተደረገው የክርክር ሂደት ከላይ የተመለከተው ሲሆን ችሎቱም የተነሱትን ክርክሮች ከተያዘው ጭብጥና አግባብነት ካላቸው የህግ ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ መርምሮታል። እንደተመረመረውም በመጀመሪያ ደረጃ የቀረቡት የዓቃቤ ሕግ ማስረጃዎች በበቂ ሁኔታ ተፈፀሙ የተባለው ወንጀል ስለመፈፀሙ አላስረዱም እና አመልካች ያቀረባቸው ማስረጃዎች በአግባቡ አልታዩልኝም የሚሉትን ነጥቦች ስንመለከት ማስረጃን መመዘን ጉዳዩን በመጀመርያ የተመለከተው እና በይግባኝ የያዘው የፍርድ ቤት ሥልጣን በመሆኑ እና የዚህ ሰበር ሰሚ ችሎት ሥልጣን በኢ.ፌ.ዴ.ሪ ሕገ-መንግስት አንቀጽ 80(3)(ሀ) እና በአዋጅ ቁ.25/88 አንቀጽ 10 መሠረት መሠረታዊ የሕግ ስህተት ሲፈፀም ማቃናት በመሆኑ በፍሬ ነገር ረገድ የበታች ፍርድ ቤቶች የደረሱበትን መደምደሚያ መቀበሉ አግባብነት ያለው ሆኖ ተገኝቷል። በዚህ መሠረት መታየት ያለባቸው አመልካች የጠየቀው ተጨማሪ ማስረጃ መታለፍ እና በፍሬ ነገር ረገድ የተረጋገጠው ነጥቦች አመልካች ጥፋተኛ የተባለውን የወንጀል ኃላፊነት ስለ ማቋቋሙ በአግባቡ ነው? ወይስ አይደለም? የሚሉት ጭብጦች ተይዘው ይህ ጉዳይ እልባት ማግኘት ያለበት ሆኖ ተገኝቷል።

የመጀመሪያውን ጭብጥ በተመለከተ ጉዳዩን በመጀመሪያ የተመለከተው የፌ/ከፍተኛ ፍርድ ቤት የችሎት ሂደት ከመዘገቡ መረዳት እንደተቻለው አመልካች የሰውና የሠነድ መከላከያ ምስክሮችን /ማስረጃዎቹን/ ካጠናቀቀ በኋላ የካቲት 26 ቀን 2002ዓ.ም በዋለው ችሎት የተጨማሪ የባለሙያ ምስክር የጠየቁ መሆኑ ተመዝግቦ የማስረጃው ዝርዝርና ምን እንደሚያስረዱለት ሲያቀርብ ለትክክለኛ ፍትሕ ተገቢ ነው? ወይስ አይደለም የሚለው ይታያል በማለት መዘገቡ ለውሳኔ የተቀጠረ መሆኑ፤ ለውሳኔ በተቀጠረበት መጋቢት 20 ቀን 2002 ዓ.ም በዋለው ችሎት የተከሳሽ ጠበቃ በቀን 10/7/2002 ዓ.ም በተፃፈ ተጨማሪ የባለሙያ ምስክር የተጠየቀ መሆኑ ተገልጿል። አስፈላጊ ሲሆን የሚታዘዝ መሆኑ ተገልጿል። አሁንም መዘገቡ ለውሳኔ የተቀጠረ መሆኑን፤ በቀጠሮው ሚያዝያ 18 ቀን 2002ዓ.ም በተመሳሳይ መልኩ የተቀጠረ መሆኑን በመጨረሻውም ለአሁኑ ቅሬታ ምክንያት የሆነው ፍርድ መሠጠቱን መመልከት ይቻላል። በዚህ በስተመጨረሻ በተሰጠው ፍርድም የተጨማሪ ማስረጃ ጉዳይ የተነሳ ሲሆን ከሂደቱ ፍርድ ቤት ያለፈው መሆኑን ተረድተናል በማለት ተመልክቷል። ከዚህ አጠቃላይ ሂደት መገንዘብ የሚችለው መጀመሪያውኑ የተጨማሪው ማስረጃ የመራለት ችሎት ወደ ፊት አስፈላጊ ሆኖ ከተገኘ ትዕዛዝ ይሰጥበታል በማለት ሲቀጥር መቆየቱ እና

በመጨረሻም ፍርድ የሠጠው ችሎት የተጨማሪ ማስረጃ ጉዳይ በማንሣት እንደታለፈ ይቆጠራል ማለቱ ጉዳዩን የተመለከተውና የቀረበውን ጥያቄ ያለመቀበሉን ያመለክታል።

ፍርድ ቤቱ የተጨማሪ ማስረጃን ጥያቄ አልተቀበለውም የሚል መደምደሚያ ላይ ከተደረሰ የታለፈበትን አግባብ ወይም መታለፉ መሰረታዊ የሕግ ስህተት የተፈፀመበት ነው? ወይስ አይደለም? የሚለውን ነጥብ መመልከት ተገቢ ይሆናል። ተጨማሪ ማስረጃ የተጠየቀው የባለሙያ ምስክርነት ሲሆን በወቅቱ የያዘውን መኪና የከባድ መኪና ካምፒዮ መጫን የማይችል ስለመሆኑ ያረጋግጣል በማለት ነው። ተጠሪ የሙሉ አመልካች ይዘት የነበረው የቤት መኪና የከባድ መኪና ካምፒዮ መጫን መቻሉ ወይም ያለመቻሉ በጭብጥነት ያልተያዘ ጉዳይ በመሆኑ እና መሸከም እንደሚችል ለማንም ሰው ግልፅ በመሆኑ የተለየ የባለሙያ ምስክርነት የማያስፈልገው በመሆኑ ቢታለፍ በአግባቡ ነው በማለት ተከራክሯል። ችሎቱም የግራቀኙን ክርክር ሲመለከተው አጠቃላይ ክርክሩና የምስክር ሂደቱ አመልካች ከግል ተበዳይና ከዓቃቤ ሕግ ምስክሮች ጋር የተባለውን የከባድ መኪና ካምፒዮ በእጅ ለማስገባት የተጠቀመባቸውን ስልቶች ወይም ዘዴዎች ላይ ያተኮረ እንጂ የመኪናው ዓይነት እና በተለይም አመልካች ይዘውት የመጡት መኪና ዝርዝር ይዘት ወይም የመሸከም አቅም በተመለከተ ጭብጥ ተይዞ በስፋት የተኬደበት አይደለም። ይህ ከሆነ ደግሞ ቀድሞ በጭብጥነት ያልተያዘ ጉዳይ ከመሆኑም በላይ ከወ/መ/ሕግ ቁ.143(2) ሥር እንደተመለከተው ተጨማሪ ማስረጃ ፍርድ ቤቱ ለትክክለኛ ፍትሕ አሰጣጥ ተገቢ ነው ብሎ ሲያምን እንጅ አስገዳጅ ካለመሆኑ ጋር ተደምጮ ሲታይ መታለፉ መሠረታዊ የህግ ስህተት ተፈፅሞበታል የሚያሠኝ ሆኖ አልተገኘም። በዚህ መሠረት አመልካች በወንጀለኛ መቅጫ ሥነ-ስርዓት ህግ እና በህገ መንግስቱ የተሠጡትን መከላከያ ማስረጃ በማቅረብ የመከላከል መብቱን የተጠቀመበት በመሆኑ እና ተጨማሪ ማስረጃ መቀበል ደግሞ አስገዳጅ ሳይሆን ፍርድ ቤቱ ለፍትሕ አሰጣጥ አስፈላጊ ነው ብሎ ሲያምን የሚሠጥ /የሚፈቀድ/ በመሆኑ በመታለፍ መሠረታዊ የህግ ስህተት ተፈፅሞበታል የሚያሠኝ ነገር የለም ብላል።

ወደ ሁለተኛው ጭብጥ ስንመለስ የተረጋገጠው ፍሬ-ነገር አመልካች ጥፋተኛ ተብሎ የተቀጣበትን የወንጀል ህግ ኃላፊነት ሊያቋቁም ስለመቻሉ መመልከት ተገቢ ነው። በዚህ መሠረት የግል ተበዳይና አመልካች በደላላ ከተገናኙ በኋላ የከባድ መኪናውን ካምፒዮን ያስቀመጡበት ድረስ በማምጣት የግል ተበዳይ ለአመልካች ካሳዩትና ዋጋውን ከተነጋገሩ በኋላ አመልካች ገንዘቡን ይገባ እመጣለሁ በማለት ሲሄድ ተበዳይም እስከዚያ የግል ጉዳይ ቦታ ለመድረስ እንደወጣች፣ አመልካች ከተወሰነ ጊዜ በኋላ ተመልሶ የመጣ መሆኑ፣ የዓቃቤ ሕግ ምስክሮች የግል ተበዳይ ስለሆነው ሲጠይቁት ከኋላዬ ነች አብረን ነው የመጣነው፣ ፓርክ ለማድረግ መኪና እያዘረኝ ነው፣ የመኪና ማቆሚያ ቦታ እየፈለገኝ ነው፣ እስከዚያ ይጫን ፣ይዘን እንጥፋ በማለት የተለያዩ የማሳመኛ ቃላቶችን በመጠቀም ዕቃውን አስወጥቶ በመጫን የዓቃቤ ሕግ ምስክሮች የራሳቸውን ሱቅ ሥራ ለመሥራት መለስ ሲሉ ይዞ የጠፋ መሆኑ በፍሬ ነገር ረገድ ተረጋግጧል። የተረጋገጠውን ፍሬ ነገር ከወ/መ/ሕግ ቁ.692(1) አኳያ ሲታይ አመልካች የማይገባ ብልፅግና ለራሱ ወይም ለሌላ ሠው ለማስገኘት ቀድሞ ከግል ተበዳይ ጋር የመምጣቱን አጋጣሚ በመጠቀም የግል ተበዳይ ከአሱ ጋር ሳይሆን አብራው እንደመጣች በማስመሠል የባለ ሱቆችን የተሳሳተ እምነት በመጠቀም፣ ትክክለኛውን ነገር በመደበቅ ካምፒዮኑን ይዞ በመጣው መኪና ላይ ከጫነ በኋላ የዓቃቤ ሕግ ምስክሮች በሌላ ሥራ መጠመድ አጋጣሚ በመጠቀም ይዘት የሄደ በመሆኑ በሕጉ የተቀመጠውን ወንጀል ሕጉ ሥር የወንጀል ኃላፊነቱን የሚያረጋግጡ መመዘኛዎች መሟላታቸውን ያመለክታል። በመሆኑም የተፈፀመው ድርጊት የወንጀል ኃላፊነቱን የሚያቋቁሙ በመሆኑ ስለተረጋገጠ በዚህ አንቀጽ ስር ጥፋተኛ ተብሎ መቀጣቱ በአግባቡ በመሆኑ መሠረታዊ የሕግ ስህተት የተፈፀመበት

ሆኖ አልተገኘም። የተላለፈበት ቅጣትም የግራቀኙን የቅጣት አስተያየትና አጠቃላይ የቅጣት አጣጣል ሥርዓቶች የተከተለ በመሆኑ መሠረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ሆኖ አልተገኘም። በመሆኑም ቀጥሎ የተመለከተው ውሳኔ ተሠጥቷል።

ው ሣ ኔ

1. የፌ/ጠቅላይ ፍርድ ቤት በመዝ.ቁ.58613 የካቲት 29 ቀን 2003ዓ.ም በዋለው ችሎት እና የፌ/ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመዝ.ቁ.80841 በቀን 12/11/2002 ዓ.ም እና በቀን 15/11/2002 ዓ.ም በዋለው ችሎት የሰጡት ፍርድ እና ውሳኔ በወ.መ.ሥ.ሥ.ሕግ ቁ. 195(2)(ለ)(2) መሠረት ፀንቷል።
2. አመልካች በተከሠሠበት የማታለል ወንጀል ጥፋተኛ ተብሎ የተጣለበት ቅጣት በአግባቡ ነው ብለናል።
3. በትውስት የመጣው የመዝ.ቁ.80841 ወደ መጣበት ይመለስ መዘገቡ ተዘግቷል፤ ወደ መዘገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ሐ.አ